

ЗАКОН РОЗВИТКУ ЯК ОСНОВНИЙ ЗАКОН ТЕОРІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Дунда С.П., канд. екон. наук

Національний університет харчових технологій

Законом в теорії організації називають залежність, що є загальноприйнятою для організації нормою і отримала визнання та підтримку авторитетних вчених. Будь-яка організація діє у межах трьох основних законів – синергії, самозбереження, розвитку.

Розвиток є зміною процесу або явища від простішого до складнішого. Вчені пояснюють його як: 1) процес змін, що ведуть до підвищення опірності і життєвості системи, здатності чинити опір руйнівним силам зовнішнього середовища; 2) процес збільшення можливостей та бажання задовольнити власні потреби та потреби інших; 3) процес переходу системи у новий якісний стан за рахунок нагромадження кількісного потенціалу, зміни й ускладнення структури і складу, наслідком чого є зростання її здатності чинити опір впливу факторів зовнішнього середовища та підвищення ефективності функціонування;

Основними характеристиками цієї категорії є: в процесі руху та змін набуває можливості до саморуху; відображає зміни явищ під впливом внутрішніх протиріч; зовнішні фактори не викликають руху, а лише модифікують його; здійснюється переважно шляхом свідомих, цілеспрямованих перетворень об'єкта розвитку; безперервний у часі процес; рух відбувається по спіралі.

Проведений аналіз дозволив нам виділити елементи визначення розвитку підприємства: якісні та кількісні зміни, спрямований процес, адаптація до зовнішнього середовища, здатність чинити опір дестабілізуючому впливу факторів зовнішнього середовища, протиріччя, покращення, довгостроковість, нарощення внутрішнього та зовнішнього потенціалу підприємства, інтеграція підприємства, підвищення ефективності діяльності підприємства, забезпечення конкурентних переваг. Виділені елементи між собою взаємопов'язані.

Фундаментальну основу розвитку організації формують теоретичні положення. Основними з них є теорія спрямованого розвитку, теорія циклічного розвитку та концепція життєвого циклу. Спрямований розвиток трактується як послідовність переходів від одного стану внутрішньої та зовнішньої рівноваги до іншого аналогічного стану, сформованого поточними обставинами і факторами. В основі оцінки та аналізу розвитку організації знаходиться його виробнича функція та бюджетні обмеження, а критерієм аналізу виступає технічна ефективність виробничої системи з перетворювання факторів виробництва. Здатність до адаптації до змін у зовнішньому середовищі та вирішувати протиріччя, які виникають всередині організації, визначають траєкторію його розвитку. Перехід від одного рівня

технічної ефективності до іншого вимагає додаткових витрат ресурсів і часу. В основі теорії циклічного розвитку лежать роботи М.Д. Кондратьєва., в яких визначено, що економічні кризи у розвитку соціально-економічних систем різних рівнів виникають періодично, циклічно. Теорія циклічного розвитку отримала своє продовження в концепції спірального розвитку підприємств, що характеризується коливанням їх ефективності та переходом на якісно новий рівень. Відповідно до концепції життєвого циклу розвиток організації розглядається від часу створення до її ліквідації через два критерії: витрати та результати діяльності.

Закон розвитку в теорії організації визначає, що кожна матеріальна система прагне досягти найбільшого сумарного потенціалу під час проходження всіх етапів життєвого циклу. На основі проведеного аналізу основних законів організації визначено, що розвиток ґрунтується на законах онтогенезу, композиції і пропорційності, самозбереження, конкуренції, ефекті масштабу, переході на нові наукові підходи і принципи, синергії, впорядкованості, на економічних законах та безпосередньо на законі розвитку.

Найбільш складним є закон розвитку організації, який спирається на принципи інерційності, еластичності (адаптивності), безперервності, пропорційності та стабілізації. Інерція проявляється в продовженні змін потенціалу системи на деякий час навіть після закінчення впливу змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі. На підприємствах інерційність проявляється у використанні застарілого обладнання, знань, організаційних структур. Еластичність на практиці оцінюють порівняно з іншими системами, виходячи зі статистичних даних чи класифікацій. Процес розвитку йде безперервно, але може змінювати знак на протилежний, приводячи організацію від прогресивного стану до регресивного.

Управління розвитком тісно пов'язане з дією основних законів теорії організації, в тому числі й закону розвитку, а їх знання дозволяють вибирати ефективні способи досягнення встановлених цілей у практичній діяльності.

Література

1. Акофф Р. Акофф о менеджменте : пер. с англ. СПб: Питер, 2002. 448 с.
2. Василенко В.А. Диагностика устойчивого развития предприятий: монография. К.: ЦУЛ, 2005. 142 с.
3. Економіка підприємства: підручник / за ред. Г.О. Швиданенко. К.: КНЕУ, 2009. 816 с.
4. Забродский В.А., Кизим Н.А. Развитие крупномасштабных экономико-производственных систем. Харьков: Бизнес- Информ, 2000. 72 с.
5. Пономаренко В.С., Тридід О.М., Кизим М.О. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи: монографія. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2003. 328 с.
6. Сердюк В.Н. Теоретические основы управления стратегическим

розвитком суб'єктів реального сектора економіки. Економіка і організація управління. 2008. Вип. №4. С.13-27.

7. Фатхутдинов Р.А. Управление конкурентоспособностью организации. М.: Эксмо, 2005. 544 с.

ОНЛАЙН-ДОСТАВКА ЇЖІ ЯК ОДНА З КЛЮЧОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ ХАРЧУВАННЯ

Дунін М.

Національний університет харчових технологій

В теперішній час глобальний ринок пронизаний різними тенденціями, які прямо впливають на діяльність сучасних компаній. Дуже важливим фактором при цьому є фактор зміни поколінь, під впливом якого змінюється поведінка споживачів і, як результат, компанії трансформують процес прийняття рішень щодо своєї комунікаційної політики та шляхів реалізації продукції і послуг.

Харчова галузь не є виключенням у потоці глобальних ринкових змін. Зазначена сфера діяльності постійно і динамічно змінюється під впливом споживчих трендів, що призводить до появи нових товарів, послуг, ідей, смаків, упаковок, методів просування тощо. За останні 2 роки компанії в харчовій галузі суттєво коригували свою діяльність під тиском світової пандемії COVID-19. В результаті введення різних обмежень, споживачі були вимушені залишатися вдома та здійснювати покупки, в тому числі харчові, дистанційно. Таким чином, популяризувався тренд на доставку їжі із супермаркетів, кафе, ресторанів та інших джерел постачання їжі. Але розглянемо цю тенденцію більш детально, щоб зрозуміти, що і як впливало на популяризацію зазначеної тенденції.

Загалом, за оцінками експертів, «за останні 5 років доставка із ресторанів зросла на 20% і, за прогнозами, онлайн-продажі з доставки їжі зростуть до 220 млрд. дол. до 2023 року, що становить 40% від загального обсягу продажів ресторанів» [2]. Тобто, як видно, зростання популярності доставки їжі було достатньо поступовим до теперішнього часу. Прогнози ж на майбутні роки вже є більш оптимістичними і демонструють більше різке і суттєве зростання у сфері доставки їжі. Логічним припущенням буде те, що на такий хід подій достатньо сильно вплинула пандемія COVID-19, але окрім цього, за свідченнями експертів, «популяризація доставки їжі відбулася ще й в результаті поширення нових моделей доставки та типів транспортних засобів для доставки» [2]. Це яскраво підтверджує аналіз McKinsey & Company, в якому було зазначено, що «до того, як пандемія припинила роботу тисячі закладів, ресторанні індустрія в США зростала на 3-4% в рік, коли ж продажі з доставки зростали приблизно вдвічі швидше (7-8%)» [4].